

הלכות קריאת שמע פרק ג (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום הלכות קריאת שמע פרק ג' — רמב"ם

כללי הקדמה לפרק

לאחר שלמדנו שצריך לקרוא קריאת שמע וכיצד קורין אותה, עוברים עתה ללמוד שקריאת שמע אינה רק מעשה של ראש ולב — היא **תופסת את מקומו**, היא פועלת על כל המקום שבו קורין. כאשר יהודי קורא קריאת שמע, הוא ממליך את הקב"ה, והוא עושה כביכול **מחנה שכינה**, מעין בית המקדש מהמקום. מהפסוק **"והיה מחניך קדוש"** למדה הגמרא שבמקום מטונף אין קורין קריאת שמע, משום שאינו מקום קדוש.

המדרש אומר שזה **"גשכורת כעורב"** — הלכות המדברות על צואה וטומאה — אבל היסוד הוא דבר יפה: שהחדר שבו קורין קריאת שמע נעשה מקום קדוש, ומקום קדוש צריך להיות נקי.

רוב הלכות קריאת שמע מדברות כאשר אדם קורא **בביתו**, שקשור לכך שזמן קריאת שמע הוא **בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם קמים** — בנץ החמה, כאשר אדם עדיין בביתו. זה מעלה את כל השאלות של ניקיון בבית.

ארבע קטגוריות שעושות בעיה לקריאת שמע:

1. **נטילת ידים / ניקיון ידים** — ידיים מלוכלכות
2. **מקומות** — בית המרחץ, בית הכסא, בית הקברות — אפילו כשהם נקיים
3. **צואה ומי רגלים** — לכלוך עצמו, אפילו לא בבית הכסא
4. **ערוה** — גוף מגולה, אפילו כשהוא נקי

הלכה א — נטילת ידים לקריאת שמע

הרמב"ם: "קודם קריאת שמע רוחץ ידיו במים קודם שיקרא. הגיע זמן קריאה ולא מצא מים — לא יאחר קריאתו ויחפש אחר מים, אלא מקנה ידיו בעפר, בצרור, בקורה, וקורא."

פשט: לפני קריאת שמע צריך לרוחץ את הידיים במים, משום שידיים עסקניות הן. אם אין מים, לא יאחר קריאת שמע, אלא ינגב את ידיו בעפר, אבן, חול, או קורה, ויקרא.

חידושים וביאורים:

- היסוד הוא שקריאת שמע **בזמנה** חשובה יותר מנטילת ידיים במים. ניקיון חשוב מאוד, אבל לא על חשבון הזמן.

- **רב חסדא** גער במי שהולך לחפש מים כאשר זמן קריאת שמע (בנץ) עובר במהירות. זמן נץ החמה קצר, לכן צריך קודם לקרוא קריאת שמע.

הלכה ב-ג — מקומות שאין קורין בהם קריאת שמע

הרמב"ם: "לא בבית המרחץ, ולא בבית הכסא אפילו אין בו צואה, ולא בבית הקברות, ולא בצד המת עצמו... וכל מי שקרא במקום שאין קורין בו — חוזר וקורא."

פשט: בית המרחץ, בית הכסא (אפילו בלא צואה), בית הקברות, ובצד מת — כל אלו מקומות שאין קורין בהם קריאת שמע. כאשר מרוחק ארבע אמות מקבר או ממת, מותר. מי שקרא במקום אסור — חוזר וקורא.

חידושים וביאורים:

- **בית הקברות** — **לעג לרש או ניקיון?** יש דיון אם הטעם של בית הקברות הוא **לעג לרש** (זה ליצנות כלפי המת שאינו יכול לקיים מצוות) או שזה גם ענין של **ניקיון / כבוד**. הגמרא אומרת שהטעם הוא לעג לרש, אבל מרומז שיכול להיות גם ענין של מקום שאינו מכובד.

- **בית הכסא חדש:** הרמב"ם אומר: "**בית הכסא חדש שהכינו ולעולם לא נשתמש בו** — כנגדו מותר לקרות קריאת שמע, אבל לא בתוכו." בית כסא חדש שעדיין לא השתמשו בו — **בתוכו** אין קורין (משום שנבנה למטרה זו), אבל **לידו** (מרוחק ארבע אמות) מותר, משום שעדיין אין דין הזמנה על הסביבה.

- **מרחץ חדש** — **שונה מבית הכסא חדש:** מרחץ חדש שעדיין לא השתמשו בו — מותר אפילו **בתוכו** לקרוא. החילוק: בית הכסא הוא **מאוס** מצד עצמו, מרחץ הוא רק ענין של **זוהמא** (לכלוך מהרצחה), שאינו כל כך גנאי. כאשר הוא חדש, אין בעיה.

- **חקירה בהזמנה** — **"וזה" לעומת "אף זה":** הרמב"ם מביא הלכה מעניינת של **הזמנה לבית הכסא:** אדם שיש לו שני חדרים, באחד עשה בית הכסא, ועל השני אמר **"וזה" (לא "אף זה")**. החדר השני הוא **ספק** אם הוא מוזמן לבית הכסא. הדין: **לכתחילה אין קורין שם**, אבל **בדיעבד אם קרא — יצא**. המילה **"וזה"** היא **יד** (כמו **ידות לנדרים** — במסכת נדרים), כמו מי שרואה נזיר ואומר **"ואני"**. זה מתקשר לפסוק **"והיה לך יד על אנך"**. אבל אם אמר **"אף זה"** (=גם זה) — זו הזמנה ברורה, **שני החדרים מוזמנים**, ואין קורין באף אחד מהם.

- **חצר המרחץ:** מה שאין קורין במרחץ הוא רק **בפנים שבו עומדים ערומים**. אבל **חצר המרחץ** — המקום החיצוני שבו אנשים עומדים **לבושים** — מותר לקרות בו קריאת שמע.

הלכה ד-ה — כל ענייני דברי קודש, הרהור, לשון חול, כינויים

הרמב"ם: "ולא קריאת שמע בלבד, אלא כל ענייני דברי קודש... אפילו אמרו בלשון חול... ולא יאמר אלא דברי חול... ואפילו להרהר בדברי תורה בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הטינופת — אסור."

פשט: בבית המרחץ, בית הכסא, ומקום הטינופת (=מקום שיש בו צואה ומי רגלים) אין אומרים שום דברי קדושה — לא קריאת שמע, לא תורה, לא תפילה — אפילו בלשון חול. יתר על כן: אפילו **להרהר בליבו** בדברי תורה אסור במקומות אלו. מותר רק לומר דברי חול.

חידושים וביאורים:

- **"דברי קודש" פירושו דברים קדושים** (מלשון דיבור), לא חפצים קדושים. התוכן עושה אותם קודש, לא השפה. לכן אפילו אם אומרים תורה בפורטוגזית — אסור בבית הכסא.

- **דברי חול בלשון הקודש:** להיפך — דברי חול בלשון הקודש מותר לומר בבית הכסא, משום שהתוכן הוא חול, לא הלשון קובע.

- **כינויים (רחום, נאמן):** הרמב"ם אומר ש**כינויים** כמו "רחום" או "נאמן" — שמתכוונים לקב"ה אבל אינם שמות המפורשים — **מותר לומר בבית הכסא**, משום שאפשר לומר שמתכוונים לאדם, לא לבורא.

- **מחלוקת הראב"ד על כינויים:** הראב"ד חולק ואומר שאין אומרים שלום או שום דבר שמתייחס לקב"ה. הראב"ד מבין שהטעם ש**כינויים** מותרים הוא משום שאינם מתייחסים דווקא לקב"ה — אדם יכול גם להיות "נאמן". אבל הראב"ד טוען ש"רחום" מתייחס רק לבורא, לכן אין אומרים אותו בבית

- זה חייב להיות כך, משום שאם לא, לעולם לא היינו יכולים לקרוא קריאת שמע — צואה מצטברת על פני דורות רבים. רק עם הזמן היא מתבטלת.

הלכות מי רגלים

הרמב"ם: "מי רגלים שנבלעו בקרקע — אם עומד על ידם ומרטיב ידיו, אסור; אם לא מרטיב, מותר."

פשט: מי רגלים שנספגו בקרקע — אם עומד שם והידיים נעשות רטובות, עדיין אסור; אם לא, מותר.

הלכות ריחוק מצואה

הרמב"ם: "כמה ירחיק? ד' אמות. בזמן שאין להם ריח רע — ד' אמות לכל צד (מאחוריו ומצדדיו). אבל כנגד פניו — מרחיק עד שלא יראה אותם."

פשט: ארבע אמות מספיקות כאשר זה מאחוריו או מהצד. אבל מולו צריך להתרחק עד שלא יראה אותה — משום שכנגד פניו זה יותר דבר מכוער.

הלכות הפסק/מחיצה

הרמב"ם: "מקום גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה טפחים — הוי כמחיצה, יושב בצדו וקורא. והוא שלא יגיע לו ריח רע."

פשט: אם הוא ברמה אחרת (10 טפחים גבוה יותר או נמוך יותר), זה כמו מחיצה — אינו צריך ארבע אמות.

חידושים:

- העיקר של "מקום הטינופת" הוא שהוא באותו מקום. אם יש הפסק (רמה אחרת), זה כבר לא "מקום הטינופת".

הרמב"ם: "כפה כלי על הצואה — הרי היא כקבורה ומותר לקרות כנגדה."

פשט: לכסות את הצואה בכלי (אפילו לא מחובר לקרקע) זה כמו קבורה — מותר.

הרמב"ם: "מחיצה של זכוכית — אע"פ שרואה אותה, מותר לקרות בצדה."

חידושים:

- הבעיה בצואה אינה הראייה, אלא הריח. כאשר יש מחיצה שחוסמת את הריח, זה מספיק — אפילו רואים את הצואה דרך הזכוכית. ה"ולא יפנה לא לפניה ולא לאחריה" הוא רק כאשר זה באותה רשות; זכוכית מפסיקה מספיק.

הלכות ביטול מי רגלים

הרמב"ם: "נתן רביעית מים לתוך מי רגלים — מבטל אותם בתוך ד' אמות."

פשט: רביעית מים שנשפכה למי רגלים מבטלת אותם, ומותר לקרוא בתוך ארבע אמות.

הלכות צואה בגומא

הרמב"ם: "צואה בגומא — עומד עליה ברגלו וקורא, והוא שלא יגע בה. אם נתן מעט רוק או מעט טיט — כיסה, וקורא."

פשט: יכול לכסות את הבור ברגלו, רק שלא יגע בצואה בנעלו (משום שזה דבר מ'אוס). אבל מעט רוק או בוץ שנשפך מספיק לכיסוי.

הלכות צואה על בשרו

הכסא. נגד הראב"ד מצביעים שבתהילים כתוב "חנן ורחום וצדיק" — ויש דעות שזה מתייחס לצדיק (אדם). נראה שהראב"ד לא למד כך פשט באותו פסוק.

- **שאלה על "שלום":** הגמרא אומרת שאין שואלים שלום בבית הכסא, משום ששלום הוא משמותיו של הקב"ה. נשאלת השאלה: "שלום" אינו אפילו כינוי, זו סתם מילה — כיצד זה מתאים לכלל שכינויים מותרים? הכסף משנה דן בנקודה זו, והרמב"ם לא מביא אותה גמרא על שלום כאן — אולי אינו סובר כך.

- **שמות המיוחדים:** הרמב"ם אומר: "אבל השמות המיוחדים... אסור להזכירן בבית הכסא ובבית המרחץ הישן." השמות שאינן נמחקין — שמות שקוראים רק לקב"ה — אין מזכירים אותם בבית הכסא או במרחץ שכבר מוכן. המושג "שמות המיוחדים" כאן שונה מבהלכות יסודי התורה, שבהן "שם המיוחד" או "שם המפורש" פירושו שם הוי"ה או שם אדנ"י. כאן "מיוחדים" פירושו כל השמות שאינן נמחקין — מיוחדים לקב"ה, לא נאמרים על אחרים. נשאלת השאלה: אלקים יכול להיות דייק — כיצד זה "מיוחד"? השאלה נשארת בלא תשובה ברורה. "בית המרחץ הישן" פירושו מרחץ שכבר ממש מוכן (לא רק הזמנה), כפי שכבר למדנו שלמרחץ אין הזמנה.

- **תלמיד חכם במקום הטינופת:** הגמרא אומרת שתלמיד חכם בכלל לא יעמוד במקום הטינופת, משום שלמד תורה וקשה שלא להרהר. יש לנסות להיות שם הזמן הקצר ביותר שאפשר.

הלכה: דיבור בבית הכסא/מרחץ כאשר צריך למחות

הרמב"ם: "ואם נכנס אדם לשם בדבר אסור... אפילו בלשון הקודש שאינו קודש."

פשט: אם משהו רוצה לעשות עבירה בבית המרחץ/בית הכסא, מותר למחות בו אפילו בלשון הקודש.

חידושים:

- זה מושווה להלכה שאין מוחים באדם בפני רבו, אבל למחות ביהודי מאיסור מותר — משום שבמקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב. גם כאן: במקום שיש כבוד ה' (מניעת עבירה) אין עושין חילול (לא מתחשבים בכבוד המקום).

הלכות צואה — איזו צואה אסורה

הרמב"ם: "צואת כל אדם וכלב וחזיר בזמן שיש בצואה ריח רע... אסור לקרות קריאת שמע כנגדן."

פשט: צואת אדם אסורה תמיד; של כלב וחזיר רק כאשר יש לה ריח רע (כמו כאשר מכניסים עורות — אז מסריחה יותר). צריך להתרחק מצואת אדם, אבל מצואת בהמה מותר לקרוא כנגדה.

חידושים:

- החוות דעת (ר' חיים) אומר שהחלק המגונה של האדם הוא המגונה ביותר — לכן צואת אדם גרועה יותר.

- **קטן:** קטן שעדיין אינו יכול לאכול כזית דגן בכדי אכילת פרס — אין צריך להתרחק לא מצואתו ולא ממי רגליו.

הלכות צואה יבשה

הרמב"ם: "צואה יבשה כחרס — אסור. יבשה יותר מחרס עד שאם זורקה תתפרר — מותר לקרות כנגדה."

פשט: צואה יבשה כמו חרס — עדיין אסור. אבל אם היא כל כך יבשה שכאשר זורקים אותה היא מתפוררת — מותר.

חידושים:

הלכה: ספק צואה — בבית לעומת באשפה
הרמב"ם: "ספק צואה בבית — מותר לקרות. אבל הוא קורא באשפה
ואם נסתפק לו אם יש בה צואה אם לאו — לא יקרא עד שיבדוק,
שחזקת האשפה שהיא מקום מטונף היא."

פשט: בספק צואה בבית מותר לקרוא, משום שחזקת הבית שהוא נקי. אבל באשפה — משום שחזקתה שיש בה צואה — אין קורין עד שבדקים.

חידושים: זו לא רק שאלת ספק, אלא הלכה של חזקות — חזקת המקום קובעת. אבל צואה במרגלותיו (ליד רגליו, בכמות קטנה) — אפילו באשפה מותר לקרות, משום שמרגלותיו אינו דבר כל כך נורא, וכאשר זה רק ספק מותר.

הלכות ערוה בקריאת שמע

כשם שאסור לקרות כנגד צואה, כך אסור לקרות כנגד הערוה
הרמב"ם: "כשם שאסור לקרות כנגד צואה ומי רגלים עד שירחיק, כך
אסור לקרות כנגד הערוה עד שירחיק את פניו."

פשט: ממש כמו צואה, אין קורין קריאת שמע כנגד ערוה. זה נכון אפילו לגוי או לקטן — אפילו ערוותם בעיה (אף על פי שבקטן למדנו

הלכות ערוה בקריאת שמע

כשם שאסור לקרות כנגד צואה, כך אסור לקרות כנגד הערוה
הרמב"ם: "כשם שאסור לקרות כנגד צואה ומי רגלים עד שירחיק, כך
אסור לקרות כנגד הערוה עד שירחיק את פניו."

פשט: ממש כמו צואה, אין קורין קריאת שמע כנגד ערוה. זה נכון אפילו לגוי או לקטן — אפילו ערוותם בעיה (אף על פי שבקטן למדנו קודם שמי רגליו וצואתו אינם בעיה).

חידושים:

1. **החילוק בין ערוה לצואה — מחיצה של זכוכית:** בערוה לא מועילה מחיצה של זכוכית, אף על פי שבצואה מועילה מחיצה. הטעם הוא משום שבערוה עיקר הבעיה היא הראייה (ראיה), לא להיות באותו מקום כמו בצואה (שבה הריח הוא הבעיה). לכן, כל הלכות המחיצות שלמדנו קודם לא מועילות לערוה.

2. **מה צריך לעשות בערוה?** אין צריך להתרחק (כמו בצואה), אלא צריך להפנות את הפנים לצד אחר — זה לבדו מספיק.

3. **שני היבטים של ערוה:** לערוה יש שני חלקים: (א) דבר מגונה/מאוס — דומה לצואה, (ב) ענין של הרהור/הסחת דעת. במקום מגולה (ערוה ממש) זה אולי יותר מאוס; בגוף אשה זה יותר הרהור. אבל משום שאפילו במקום מגולה לא מועילה מחיצה של זכוכית, רואים שעיקר הבעיה היא בכל מקרה הראייה, לא להיות באותו מקום.

כל גופה של אשה ערוה — טפח באשה ערוה

הרמב"ם: "לפיכך לא יסתכל בגופה של אשה כשהוא קורא, אפילו
אשתו. אם היה מגולה טפח מגופה לא יקרא כנגדה."

פשט: אין מסתכלים באשה כשקורין קריאת שמע, אפילו באשתו. אם טפח מגופה מגולה, אין קורין כנגדה.

חידושים:

1. **"לא יסתכל"** — רק הסתכלות, לא נוכחות: הלשון הוא "לא יסתכל" — לא להסתכל. זה לא איסור להיות באותו מקום. הרמ"א לא אומר שצריך לחזור ולקרוא קריאת שמע אם קרא ליד אשה — צריך רק להפנות הצידה.
 2. **טפח מגולה — מה פירושו?** יכול להיות שזה מדבר על מקומות שבדרך כלל מכוסים — כאשר הם מתגלים זו בעיה. אולי פניה (פניה) אינה בעיה, אבל גופה שמגולה — כן. אשה יכולה להיות מגולה בביתה, זה לא איסור.

הרמב"ם: "צואה על בשרו או ידו מטונפת — אם אין בה ריח רע, מותר לקרות. אבל במקומו (מקום היציאה), בשעה שיושב — אסור עד שיקנח יפה יפה. אם היא לחה ויש בה ריח רע — גרוע יותר."
חידושים:

- **חומרת הגאונים:** כמה גאונים הורו שאסור לקרוא אם היד מטונפת. הרמב"ם אומר "וכך ראוי לעשות" — אינו סובר זאת כפסק הלכה, אלא כזהירות/חומרא שראוי לה. זו סיטואציה של "זהירות משובחת".

- מחלקים בין: (א) צואה על בשרו סתם — מותר אם אין ריח; (ב) צואה במקומו כשיושב — אסור; (ג) צואה במקומו כשעומד — מותר משום שמתכסה; (ד) יד מטונפת — לפי הגאונים אסור, לפי הרמב"ם ראוי לעשות.

הלכות ריח רע בלא צואה

הרמב"ם: "ריח רע שיש לו עיקר — מרחיק ד' אמות וקורא אם פסק הריח. אם לא פסק — מרחיק עד שלא יגיע לו הריח. ריח רע שאין לו עיקר (כגון הוציא רוח מלמתה) — מרחיק ממקומו כל שהוא וקורא."

חידושים:

- בריח רע שיש לו עיקר יש שני תנאים: (א) ארבע אמות, ו-(ב) פסק הריח — שניהם צריכים להתקיים.

- בריח רע שאין לו עיקר (כמו רוח) — אין מקום הטינופת, לכן מספיקה הרחקה כל שהיא.

הלכות גרף של רעי / בית הכסא של מעלה

הרמב"ם: "אפילו אם הגרף של רעי או בית הכסא של מעלה ריק, אין בהן כלום ואין להם ריח, אין קורין שמע כנגדן."

פשט: סיר לילה או אסלה ניידת — אפילו כשהם נקיים ואין להם ריח — אין קורין קריאת שמע כנגדם. אין צריך להתרחק ארבע אמות, אבל אין קורין כנגדם.

חידושים: זו הלכה מעשית לבתי חולים, שבהם עומדים כלים כאלה.

הלכות צואת עוברין

הרמב"ם: "צואת עוברין, כגון שהיא שטה על פני המים — קורא כנגדה. פי חזיר כצואת עוברין — קורא כנגדה עד שיעבור מד' אמות."

פשט: צואה שצפה על המים — קורא כנגדה, משום שאינה במקום קבוע (לא מקום מקורע). אבל משום שעדיין מסריחה ועדיין קיימת, צריך לחכות עד שתעבור. פי החזיר מטופל כצואת עוברין, משום שהחזיר מתגולל בצואה — ושם צריך ארבע אמות.

הלכה: היה קורא והגיע למקום הטינופת

הרמב"ם: "לא יניח ידו על פיו ויקרא, אלא יפסיק עד שיעבור ממנה."

פשט: אם קורא קריאת שמע ומגיע למקום מלוכלך, לא ישים את ידו על פיו ויקרא — אלא יפסיק עד שיעבור משם.

הלכה: יצא ריח מלמטה

הרמב"ם: "היה קורא ויצא ממנו ריח מלמטה — יפסיק עד שיכלה הריח, וחוזר לקריאתו."

חידושים: אם הריח יוצא מחבר (יצא ריח מחבירו) — לקריאת שמע צריך להפסיק ולחכות עד שהריח יעבור. אבל לדברי תורה כנראה מקילים, ממשיכים הלאה.

ערוה, אין מסתכלים) ולעשות הפסק מתחת לבו.

חידושים:

1. **המושג "אינו מרגיש":** הטעם שאשתו וילדים קטנים שונים אינו משום שמותר, אלא משום שאינו מרגיש שהם ערוה — "גופן כגופו". זה מוכיח שעיקר הבעיה באדם אחר היא ההרגשה של ערוה, לא רק המציאות הפיזית.
2. **השילוב של מיאוס והרהור בסוגיא אחת:** הרמב"ם משלב: (א) עירום לבדו אינו מתאים לקדושת המצווה — אפילו בלא הרהור (כמו באדם ששוכב ערום), (ב) באשתו רואים להיפך — זה "אינו מרגיש", לא פשוט שיש לו הרהור, אלא הוא עדיין חשוף (מגולה), צריך לעשות הפסק. זה מוכיח שלערוה יש חלק שדומה לצואה — עירום לבדו הוא דבר מגונה, לא מתאים לקריאת שמע.

גיל הקטנים לענין ערוה

הרמב"ם: "זכר בן שתיים עשרה שנה ויום אחד, נקבה בת אחת עשרה שנה ויום אחד — דווקא כשכבר 'שתי עיניך רואות את צרכיך' (שהגיעו לגדלות/בגרות)."

פשוט: עד הגיל הזה הם "קטנים" וגופן כגופו. אחרי הגיל הזה — אם הם כבר בוגרים (תובעים את אביהם) — הם כבר כמו זרים, וצריך לעשות הפסק/הפרדה כמו באדם אחר.

חידושים:

1. **שני תנאים לאיסור:** צריך להיות שני התנאים ביחד — הן הגיל (אחת עשרה/שתיים עשרה) והן הגוף (סימני הגדלות). אם הגוף עדיין לא מפותח, אפילו בגיל הזה, עדיין אין ענין של גנאי.
2. **אבל גיל בר מצווה הוא גדר מוחלט:** כאשר מגיעים ל"ג שנה ויום אחד, אסור אפילו הגוף עדיין לא מפותח. משום שגדול הוא כבר גדול — זה סטטוס משפטי שאינו תלוי בסימני הגדלות.
3. **חילוק בין "גדול" משפטי ל"גנאי" מעשי:** בסוגיית ערוה/גילוי לא הולכים רק לפי הסטטוס המשפטי של "גדול" (שרלוונטי להלכות אישות), אלא גם לפי הענין המעשי של "גנאי" — האם זה כבר מתאים או לא מתאים. ה"גנאי" יכול לבוא משתי סיבות: (א) הגוף כבר גדול — אפילו לפני בר/בת מצווה, (ב) כבר גדול — אפילו הגוף עדיין לא מפותח.
4. **הפסוק "ואעבור עליך ואראך":** הפסוק מיחזקאל (שאומרים בהגדה) — "שדים נכוננו ושערך צמח" — הוא המקור לגדר של מתי הגוף נחשב "ערוה". זה "עת דודים" — כאשר ילדים נעשים גדולים, צריך כבר לעשות הפסק, משום שזה כבר "זר" — לא אותו גוף.

סיום

עד כאן הלכות "והיה מהניך קדוש" — הלכות טהרת המחנה לקריאת שמע, המבוססות על הפסוק "והיה מהניך קדוש".

3. **השילוב של מיאוס והרהור:** הרמב"ם משלב בסוגיא אחת שני ענינים הפוכים: (א) צואה — שהיא מאוסה, אדם "כל כך חזק שיש לו צואה", (ב) ערוה — שהיא ענין של פשטות האנושיות. שניהם אינם מתאימים לקדושת המצווה של קריאת שמע. עירום לבדו, אפילו בלא הרהור, אינו מתאים.

ערוות עצמו — ערוותו שלו

הרמב"ם: "כנגד ערוות עצמו — לעיכובא כשיראה ממש את ערוותו כשהוא ערום. אם יש הגורה של בגד או עור על חלציו — מותר לקרות."

פשוט: בערוותו שלו העיקר שלא יראה ממש את ערוותו. אם יש לו תחתונים (הגורה של בגד או עור), מותר לקרוא. העיקר שיהיה מכוסה, גם מלמטה (עקבו/מקום שבו יושב).

חידוש: אפילו אינו רואה את ערוותו, אבל נוגע בה (נוגע בבשרו) — גם זו בעיה.

יושב ערום בטליתו — שוכב ערום תחת שמיכה

הרמב"ם: "יחויץ טליתו מתחת לבו — אבל אם יושב מצוברא, לא, משום שלבו רואה את הערוה."

פשוט: אם אדם שוכב ערום תחת שמיכה, צריך לעשות שהשמיכה תיגע בגופו בין הערוה ללב — זה עושה הפסק. אבל אם שוכב מצוברא (מכורבל), זה לא מועיל, משום שלבו רואה את הערוה — כל הגוף מגולה תחת השמיכה.

חידוש: מזה באה השיטה שמצב כזה הוא בעצם כמו בלא חגור — צריך לעשות שלבו לא יראה את הערוה.

שנים שישנים בטלית אחת — שני אנשים בשמיכה אחת

הרמב"ם: "כל אחד ואחד צריך טלית מפסיק ביניהם, כדי שלא יגע בבשר חברו."

פשוט: כאשר שני אנשים שוכבים תחת שמיכה אחת, כל אחד צריך שמיכה נפרדת ביניהם — אפילו יש לו כבר כיסוי מתחת לבו לערוותו שלו.

חידוש: בערוותו שלו הבעיה היא רק ממש מקום הערוה. אבל באדם אחר הבעיה היא כל העירום של בשר — אין נוגעים בבשר חברו כלל. לכן צריך טלית מפסקת נפרדת.

ישן עם אשתו או בניו ובנותיו הקטנים

הרמב"ם: "הרי גופן כגופו — אינו מרגיש שזו ערוה. מכל מקום צריך הוא להפוך פניו וחוצץ מתחת לבו וקורא."

פשוט: באשתו או בילדים קטנים אינו מרגיש שהם ערוה — זה נורמלי כך הוא שוכב כל יום, גופן כגופו. אבל צריך להפנות הצידה (משום שאשתו

תמלול מלא

זכות עצומה. זה לא צריך להיות לעילוי נשמת, לכבוד שמחה, לכבוד יום הולדת, זה פשוט כי מתעורר, שלחו. תודה רבה. ולמפרע, אומרים תודה מראש, כמו שאומרים.

הנושא של הפרק — קריאת שמע תופס את מקומו

עכשיו הולכים אנו ללמוד כך, את הפרק השלישי בהלכות קריאת שמע. למדנו כבר שצריך לקרוא קריאת שמע, וכיצד צריך לקרוא אותה. עכשיו הולכים אנו ללמוד שקריאת שמע היא לא סתם דבר, זה לא סתם דבר שעושים בראש ובלב, צריך להיות כוונה, כוונה בדיעבד, כוונה לכתחילה

הלכות קריאת שמע פרק ג' — טהרת קריאת שמע

הקדמה לפרק

אז כן, רבותי, מתחילים אנו בהלכות קריאת שמע פרק ג'. בואו נתחיל עם הנדבנים. כן, נדבננו הוא תומך התורה המוכר שלנו, רבי יואל הלוי וועצבערגר, נשיא מכון כרם תורה והכמה, שנתן את ארבעת השיעורים הראשונים כדי שכל היהודים ילמדו ממנו. ממנו ילמדון וכן יעשו. מי שרוצה להתנדב לתמוך בתורה, לתמוך בשיעור שמאות אלפי יהודים עוקבים אחריו, ולדורי דורות, יכולים להיות עוד אלפי מיליונים, לא יודעים כמה אנשים ישמעו את זה במשך הדורות הבאים, וגם שנוכל לשבת וללמוד בשקט, זו

על חלק מהבית, וקורא, ויקרא כך. כי לא כדאי בגלל זה... נקיות היא מאוד חשובה, אבל קריאת שמע בזמנה חשובה יותר.

לא, טוב. נראה שהוא מדבר כאן על הזמן של נץ החמה, שעובר מהר מאוד. כתוב בגמרא שרב חסדא שיבחה את מי שהולך לחפש מים וזה הזמן. עכשיו, קודם צריך לקרוא קריאת שמע.

הלכה ב-ג — מקומות שאין קוראין בהם

אומר הרמב"ם הלאה, באילו מקומות צריך להיות נקי? קודם כל, לא בבית המרחץ, ולא בבית הכסא, אפילו אין בו צואה, ולא בבית הקברות, ולא בצד המת עצמו. כל המקומות האלה הם מקומות שאינם מכובדים.

דיון: בית הקברות — לעג לרש או נקיות?

אבל בית הקברות זה לא בגלל לעג לרש, ראיתי נכון? זה גם בגלל נקיות. כתוב כך. כתוב כך. כן, אוקיי. יכול להיות שזה כן. הגמרא אומרת שזה לעג לרש, אבל יכול להיות שזה יותר גם מקום... זה לא מקום מכובד.

אבל כשהוא מרוחק ארבע אמות מקבר או ממת, אז מותר לקרוא קריאת שמע.

דין חזרה על קריאה במקום שאין קוראין בו

עכשיו כלל חשוב, כל ההלכות האלה מעכבות. אומר הרמב"ם, וכל מי שקרא במקום שאין קוראין בו, זו לא קריאה טובה, זו הייתה קריאה ללא נקיות, חוזר וקורא, יקרא שוב קריאת שמע. אה, כן, במקום שכן נקי, בוודאי.

בית הכסא חדש ומרחץ חדש

אומר הרמב"ם הלאה, בית הכסא החדש, הוא אומר עכשיו שבית כסא אפילו אין בו צואה אינו מקום שמותר. אבל מה זה שאין בו צואה? כי מתי זה כשבנו בית כסא ועדיין לא הייתה בו צואה, זה גם נקרא כך?

אומר הרמב"ם לא. בית הכסא חדש שהכינו ולעולם לא נשתמש בו, עדיין אין בו דין הזמנה שזה מקום שאינו... בית כסא חדש שעכשיו מוכן ועדיין לא השתמשו בו, כנגדו מותר לקרות קריאת שמע. אבל לא בתוכו, בפנים בבית הכסא אסור. בית כסא הוא בית כסא. אבל כשעדיין לא היו בו להתרחק. אבל הוא אומר שבאמת כשמרוחק ד' אמות, כן, בבית הכסא אסור להיות אפילו לא נשתמש בו, כי זה מקום שבנו אותו לבית כסא. אבל בפנים אסור.

מרחץ חדש, מרחץ חדש, מותר, כי מרחץ אינו מקום כל כך לא מכובד, רק לא נקי, כי יש זוהמא, כי מתרחצים. אבל אם בנו אותו חדש, אין זה גנאי. זה יותר מאוס. כל אחד מבין שביית כסא יותר מאוס ממרחץ, ממילא, אבל כשזה מזמן, עדיין לא השתמשו בו, אין בעיה.

חקירה בהזמנת בית הכסא — "וזה" לעומת "אף זה"

אומר הרמ"א חקירה מעניינת שהוא מביא בהלכות הכנה לבית הכסא, הלכות הזמנה בעצם, כן? זה כך: לאדם יש שני חדרים, ובאחד מהם עשה בית כסא, ואמר על השני "וזה". הכין אחד מהם יהיה בית כסא, ואמר "וזה". לא "אף זה", אם אמר "אף זה", את זה נראה, אמר רק "וזה".

אז השני ספק אם הזמינו אם לאו, על החדר השני יש שאלה אם גם הזמין אותו לבית כסא. לפיכך אין קוראין בו לכתחילה, כי אותו חדר נקרא גם ספק שאולי יהיה שם בית כסא. ואם קראו יצא, אם כן קרא באותו שהוא רק ספק, הוא כן יוצא.

זה "וזה" פירושו יד, כמו "ידות לנדרים", אחד רואה נזיר והוא אומר "ואני", אותו דבר יד לבית הכסא, כתוב בגמרא בנדירים החקירה.

הרי כתוב "והיה לך יד על אזנך". אמר "וגם זה", אם אמר אבל כן ברור "גם זה יהיה בית כסא", הוא כן עשה הזמנה, הרי שניהם מוזמנים, פירושו ששני הבתים מוזמנים לבית כסא, ואין קוראין בהם.

חצר המרחץ

מה שאמרנו על מרחץ שאסור לקרוא, זה בכל מקום במרחץ, רק במקום שעומדים ערומים. אבל חצר המרחץ, מחוץ למרחץ, כמו מקום שבני אדם

וכדומה. קריאת שמע היא דבר שחל על כל החדר שבו מתפללים, שבו אומרים קריאת שמע. זה לא סתם, זה תופס את מקומו.

הרי ממליכים את הקב"ה, כמו שלמדנו קודם, על כל העולם, אבל בוודאי קודם כל בחדר שבו נמצאים. זה כביכול כמעט כל פעם שיהודי קורא קריאת שמע, זה כאילו הוא עושה מחנה שכינה, כאילו הוא עושה בית המקדש מהמקום. ממילא יש הלכה, כתוב "והיה מחניך קדוש", מזה לומדת הגמרא שבמקום מוטנף, מקום שאינו נקי, אסור לקרוא קריאת שמע. למה? כי זה לא מקום קדוש.

זה הנושא של הפרק. אצלנו יש קצת... המדרש אומר שזה "גשכורת כעורב", שלומדים הלכות שמדברות יותר מדי על צואה וכל הדברים האלה, אבל בעצם הכל בנוי על הדבר היפה הזה, שקריאת שמע, קורה משהו בחדר. חדר שאדם קורא בו קריאת שמע נעשה מקום קדוש. ממילא, מקום קדוש צריך להיות נקי, צריך להיות הגון וכדומה.

ארבע קטגוריות של הלכות

אז הולכים אנו ללמוד ארבעה סוגי דברים שאינם טובים. הדרך שבה לומדים את זה היא על דרך השלילה. ארבעה סוגי דברים... כל הדברים האלה קשורים גם לכך שרוב הלכות קריאת שמע מדברות כשאדם קורא קריאת שמע בבית. ואני חושב שזה שקורא קריאת שמע בבית קשור גם לכך שזה בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם קמים, כשקמים וכשהולכים לישון. אז כשקוראים בנץ עדיין נורמלי שאדם יתעורר באותן שעות, בערך מתעורר אדם. היום כשקוראים קריאת שמע כשמגיעים לבית הכנסת, כל ההלכות קצת שונות.

טוב מאוד. אמנם, לא פשוט שבית כנסת אינו מקום ערווה, זה מקום קדוש, אבל אז נלך ללמוד. נלך ללמוד שבתפילה יש הלכות דומות, אבל רוב הפרטים עומדים דווקא על קריאת שמע. וזה שקריאת שמע צריכה להיות בזמן הקצר בין עלות השחר לנץ החמה, קצת לפני נץ החמה, זה זמן נורמלי שאז אדם יהיה בבית, שבדיוק התעורר. ממילא באים כל ההלכות אם עושים את זה כשמתעורר, אם עושים את זה כשהולכים, אם עושים את זה במקום מלוכלך, וזה בדרך כלל פחות נוגע.

אז הולכים אנו ללמוד ארבעה כללים, ארבעה דברים:

1. נטילת ידיים וחציצת ידיים — קודם כל יש ענין של נטילת ידיים וחציצת ידיים, שלא יהיו ידיים מלוכלכות כשקוראים קריאת שמע.
2. מקומות מסוימים — אחר כך יש הלכה, יש סוגים מסוימים של מקומות, לא רק כי זה מלוכלך, אפילו כשהם לא מלוכלכים, נלמד את הפרטים, מקומות כמו בית המרחץ ובית הכסא, שזה לא מקום שבו קוראים קריאת שמע, זה לא מקום קדוש, לא מקום טהור.
3. צואה ומי רגלים — אחר כך יש את הלכות עצמו, צואה ומי רגלים ולכלוך אחר, שאפילו לא במקום, לא בית כסא סתם, נלמד את כל הפרטים, שמולם ולידם לא קוראים קריאת שמע.
4. ערווה — אחר כך יש את הדין הרביעי, שזה דין ערווה, הערווה של אדם אחר או אפילו של עצמו, שהגוף של האדם, אפילו כשהוא כן נקי, אבל באופן שהוא מגולה, שזה לא צנוע, לא דרך ארץ לקרוא שם קריאת שמע, יש גם הלכות אם אסור לקרוא קריאת שמע.

נכון. כן, טוב מאוד.

הלכה א — רחיצת ידים לפני קריאת שמע

זו ההלכה הראשונה. קודם קריאת שמע רוחץ ידיו במים קודם שיקרא. צריך לרוחץ את הידיים, כי הידיים הן בדרך כלל הדבר שכן מלוכלך, כי ידים עסקניות הן. ממילא צריך לוודא שהידיים נקיות לפני שקוראים קריאת שמע.

הגיע זמן קריאה ולא מצא מים, מה קורה אם לא מצא מים? לא יאחר קריאתה ויחפש אחר מים, לא יאחר את קריאת שמע בגלל זה. אלא, אלא מה? בליט ברירה, מים הם הדרך הטובה ביותר של רחיצה. כך גם לענין ניקוי הידיים, צריך לנגב אותן בעפר, בצרור, באבן, בחול, או על קורה, או

אבל מה אם לא? יכול להיות שהוא מתכוון שאומרים את הכינוי על אדם, לא על הקב"ה. אני לא יודע, אני חושב, יכול להיות כאן מדברים על הקב"ה בבית הכסא. יש בעיה, כי הגמרא אומרת שאסור לעשות שאלת שלום בבית הכנסת, כי שלום הוא שמו של הקב"ה. כאן מה זה שלום? זה בוודאי אפילו לא כינוי, זה סתם איזה זכר. צריך להבין טוב יותר, זה לא ברור.

שיטות הראשונים: כסף משנה, רמב"ם, ראב"ד

נו, רואים איך הכסף משנה אומר את זה. המפרש על המשנה אומר, אה, הוא אומר שאסור לומר שלום. זה כתוב בגמרא, גמרא פשוטה. הרמב"ם לא מביא את אותה גמרא בכלל, אולי הוא לא מחזיק בה. או שהראב"ד מתווכח ממש והוא אומר שאסור לומר שלום או שום דבר שמתייחס לקב"ה.

חידושו של הראב"ד על "רחום"

והראב"ד אומר גם דבר מעניין נוסף, אבל אני לא רוצה להאריך בכל הדעות, שהמילה רחום היא מאוד מעניינת. נראה שהראב"ד הבין, כך אני חושב שהראב"ד עושה, שהסיבה שמותר לומר כינויים היא פשוט כי כשאומרים נאמן, זה לא בהכרח מתכוון לקב"ה. אדם יכול גם להיות נאמן. הראב"ד טוען, רחום לא מתייחס לאף אחד אלא לבורא, ממילא אסור לומר את זה בבית הכסא. אנשים אומרים, איך אומרים? המרחם? אבל זה כך. אוקיי. על זה לא מתייחס רק לבורא, ממילא אסור לומר את זה בבית הכסא. זה מעניין, כי כתוב אכן פעם אחת בתהילים, "חנן ורחום וצדיק". יש מי שאומרים שזה מתכוון שהצדיק הוא רחום. נראה שהראב"ד לא למד כך פשוט באותו פסוק.

חזרה להלכה: שמות המיוחדים

בכל אופן, אבל השמות המיוחדים. אבל לכאורה, לפי הרמב"ם בוודאי מותר, כי זה בוודאי לא כינוי. אבל אם זה להיפך, אם מתכוונים כן, יכול להיות שזה בכלל שלום, אם נלמד שהרמב"ם סובר כן שאסור לומר שלום, אז יכול להיות שזה כן. טוב מאוד.

אבל השמות המיוחדים, מה הם השמות המיוחדים? השמות, למדנו קודם בספר המדע בדין איסור מחיקה, "לא תעשון כן לה' אלקיכם", אסור למחוק את שם ה', "והם השמות שאינן נמחקין", כל השמות שקוראים לקב"ה. זה אומר שהם מיוחדים כי אלו מילים שאומרים רק על הקב"ה. אגב, זה לא שם המפורש, אבל זה שם מיוחד, וכן הלאה. אה, מאוד מעניין. ראינו בהלכות מגילה שיש שם המיוחד או שם המפורש. הרמב"ם אומר שהוא מתכוון לשניהם, שם הוי"ה או שם אדני". כאן רואים שלפעמים יכול להיות שמות המיוחדים, כל השמות שאינן נמחקין. הוא מתכוון למיוחדים שהם מיוחדים לקב"ה, לא מתייחסים לאחרים. כן, אבל אומרים כן, אלקים יכול להיות דיין וכדומה. אולי הכי נמי, אומרים שלדיין מותר כן, אני לא בטוח.

תרגום לעברית

יפה מאוד. אז אז מה? אסור להזכיר בבית הכסא ובבית המרחץ הישן. מה הוא מתכוון ב"הישן"? אה, לא מקום מוכן. הזמנה אינה הבעיה, אלא כשהוא ממש מוכן. הרי כבר למדנו שבית המרחץ אין לו הזמנה.

הלכה: למחות בעבירה בבית הכסא/מרחץ

ואם נכנס אדם לשם בדבר אסור, בבית המרחץ, בבית הכסא, אם קורה, אדם רוצה לעשות אולי עבירה בבית המרחץ, מדברים על הענין של ההלכה, אסור. אז הוא עושה, אפילו בלשון הקודש שאינו קודש, כי להפליא שמועות רעות אין בזה איסור. כל הענין של כבוד הוא טוב מאוד כשאפשר להשיגו בחוץ ללמוד, אבל כאן צריך אותו עכשיו...

תן לי לבחון אותך, זוכר איפה למדנו הלכה קצת דומה? אסור למחות באדם בפני רבו, אבל למחות ביהודי מאיסור מותר, כי למחות ביהודי מאיסור לא צריך להתחשב כך. זה גובר על חילול ה'. יפה מאוד. זה אותו דבר, במקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב, כאן גם במקום שיש כבוד ה' אין עושין חילול. בסדר, זה לא שייך. בקיצור, להפליא שמועות רעות מותר, כי זה לא... זה לא איסור.

יפה מאוד.

הלכה ו: צואה - איזו צואה אסורה

עומדין שם לבושין, כן מותר לקרוא בו קריאת שמע.

הלכה ד-ה — כל ענייני דברי קודש במרחץ ובבית הכסא

עכשיו הולכים אנו ללמוד שבמקומות האלה, זה בית המרחץ או בית הכסא, אין רק איסור של קריאת שמע, אלא בכלל עניינים שבקדושה לא יאמרו במקומות האלה. ולא קריאת שמע בלבד, אלא כל ענייני דברי קודש, כל דבר שהוא דברים של קודש, זה אומר אמירות של קדושה, לומר תורה או תפילה. דברי קודש לא פירושו דברים קדושים, פירושו דברים קדושים, כן? מלשון דיבור.

אפילו אמרו בבית המרחץ ובבית הכסא, אפילו אמרו בלשון חול, אפילו אמרו, למדנו קודם שאפשר לומר קריאת שמע בכל לשון, אבל כאן הוא מדבר בכלל, הוא מדבר על דברי תורה, אפילו אמרו בלשון חול, אסור לומר בבית המרחץ או בית הכסא.

איסור הרהור בדברי תורה

הרמ"א מביא "ולא יאמר אלא דברי חול", לא רק ללמוד אסור במקום כזה, אלא אפילו לומר, לא רק לומר במילים, אלא אפילו להרהר בדברי תורה בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הטינופת. אפילו להרהר בליבו בדברי תורה, אסור בבית כסא או בית המרחץ או כל מקום הטינופת.

מה פירוש מקום הטינופת? זה מקום שיש בו צואה ומי רגלים. זו בעצם הקטגוריה שהולכים ללמוד בקטגוריה הבאה של מקומות שלא קוראים בהם קריאת שמע, וכל המקומות האלה אסור גם להרהר בליבו בדברי תורה. נו, זו הלכה מאוד קשה לקיים. בואו נמשיך הלאה.

הגמרא אומרת שתלמיד חכם בכלל אסור לעמוד במקום הטינופת. ינסה הכי קצר שאפשר, כי צריך לשכוח דבר שלם שלמד. לא ילך בכלל למקום כזה, בכלל לא ילך למקום כזה. איזה דבר זה ללכת למקום כזה?

דברי חול בלשון הקודש וכינויים

אומר הרמ"א הלאה, "דברים של חול מותר לאמרם בלשון הקודש בבית הכסא". הוא לא אמר דברים של קודש, כי דברים של קודש אסור לומר אפילו. קודש לא נעשה על ידי שפה מסוימת, קודש נעשה כי התוכן שלו קודש. ממילא אפילו אם אומרים קודש בפורטוגזית, אין הבדל באיזו שפה, זה קודש. מה שאין כן דברי חול, אפילו אם אתה אומר את זה בלשון הקודש עם כיפה סרוגה, אתה אומר את זה כמו רבי, זה עדיין דברים של חול.

אומר הרמ"א הלאה, "וכן הכינויים, כגון רחום ונאמן", אם מדברים על הקב"ה, כל עוד זה לא מהשמות המפורשים, שמות שמכונים לקב"ה, אלא זה כינוי, כמו שגויים אומרים "הקב"ה שהוא רחום או נאמן", שמכונים לקב"ה אבל זה כינוי, "מותר לאמרם בבית הכסא", כי זה עדיין נקרא דברים של חול.

דיון: שאלת "שלום" בבית הכסא

אבל מה אסור? "שמא יאמרו שהוא אומר הכינוי על אדם, לא על הבורא". אני לא יודע, אני חושב, יכול להיות מותר לדבר על הקב"ה בבית הכסא. יש בעיה, כי הגמרא אומרת שאסור לשאול שלום בבית הכנסת, כי שלום הוא משמותיו של הקדוש ברוך הוא. מה זה שלום? זה בוודאי אפילו לא כינוי, זה סתם איזה זכר. צריך להבין טוב יותר, זה לא ברור.

נו, רואים איך הכסף משנה אומר את זה. המפרשים מעירים על הדבר הזה. אה, הוא אומר שאסור לומר שלום. כתוב בגמרא, בגמרא הקודמת. הרב לא מביא את אותה גמרא, כי שלום שלום שלום, הרב מתווכח ממש, והוא אומר שאסור.

הלכה ה: כינויים ושמות המיוחדים

אומר הרמב"ם הלאה, "וכן הכינויים, כגון רחום וחנן", כשמדברים על הקב"ה, כל עוד זה לא מהשמות המפורשים, שמות שמכונים לקב"ה, אלא זה כינוי, כגון לומר הקב"ה, שהוא רחום או נאמן שמכונים לקב"ה, אבל זה כינוי, מותר לאומרו בבית הכסא, כי זה עדיין נקרא דברים של חול.

קושיא: הענין של שלום

אומר הוא הלאה, "היה בינו ובין הצואה מחיצה של זכויות", אז יש אכן מחיצה, הוא לא יכול להריח את זה, אבל הוא יכול לראות את זה. "אף על פי שהוא רואה אותה מאחורי הזכויות, מותר לקרות בצדה", כי הבעיה היא לא הראייה, הבעיה היא הריח. כן, עדיין יש בעיה של ראייה, כמו שראינו, "ולא יפנה לא לפניה ולא לאחריה ולא לצדיה", אבל זה רק כשזה באותה רשות. אם זה תחת רשות אחרת, הזכויות מפסקת, זה מספיק הפסק. "נתן רביעית מים לתוך מי רגלים שלפני המטה", שם שהשתינו פעם, אז רביעית מבטל מי רגלים בתוך ארבע אמות.

הלכה יא: צואה בגומא, כיסוי ברוק או בטיט

"היתה צואה בגומא", אם הצואה בגומא, אז הוא יכול, כל עוד הגומא פתוחה זו בעיה, אבל הוא יכול לכסות את הגומא ברגלו וקורא. "והוא שלא יגע בה", אבל הוא לא יכול לגעת בזה עם הנעל שלו, כי זה כן נחשב דבר מאוס. זה מלוכלך, הנעל שלו מלוכלכת. אלא אם כן הוא נכנס לתוך הצואה "מעט רוק או מעט טיט", רק טיפה, אז הוא יכול לבטל את זה אפילו עם טיפת רוק, או הוא נותן ירק, ירק גם כיסה את זה, עד שהוא מכסה את זה וקורא.

אז זה כל מה שלמדנו שהריח רע עדיין שם, ומה צריך לעשות. ומה אם יש צואה שכבר יבשה? זה לא... זה לא נשאר ברקמות. זה נשאר אולי קצת שלא ניקה טוב. זה נראה כמו חתיכה, כן. מה יש ברקמות. צואה על בשרו. מה אגיד? כן, כן, אתה אומר כך. או אם היד מטונפת כמו בית הכסא, היד נעשתה מלוכלכת בבית הכסא.

הלכה יא (המשך): צואה על בשרו או ידו מטונפת

אבל אם אין לזה ריח רע, וזה קטן מאוד, או שזה יבש מאוד, ממילא אין ריח, אין בעיה של הריח. אפילו במקומו, כלומר, זה סתם על בשרו או על ידו. אם זה במקומו, במקום שהצואה שייכת, מה זה יוצא, אבל בשעה שהוא עומד, כשהוא עומד, לא רואים את זה, כי זה מכוסה. אבל אם הוא בשעה שהוא יושב, אז אסור לקרות עד שיקנה יפה יפה. ואם הצואה לחה, ויש לה ריח רע, במקומו יותר גרוע. הרמב"ם לא אומר שזה מאוד אסור, מאחר ששם זה לח ויש כן ריח רע.

שיטת הגאונים: חומרא בידיים מטונפות

ויש גאונים שמחמירים אפילו על ההלכה הראשונה. כמה גאונים הורו שאסור לקרות אם היד מטונפת, וכך ראוי לעשות. כלומר, הם אומרים שלא רק על במקומו לא צריך לקרוא קריאת שמע, אלא אם היד מלוכלכת. אולי היד שונה מבשרו, אולי זה סתם מקום ובשרו כן, אבל ביד שלו זה הרי גם לא דבר לקרוא קריאת שמע. הרמב"ם אומר שכך ראוי לעשות. הוא לא אומר שזו הלכה, הוא אומר שזה הגיוני. זה כזה מצב של "זהירות משובח".

הלכה יב: ריח רע שיש לו עיקר ושאינו לו עיקר

אז עד כאן למדנו על, כן, מה עושים כשיש ריח על בשרו. מה אם יש סתם ריח רע, לא צואה? כן? סתם ריח רע. כלומר, אם יש ריח רע, והעיקר שם, כלומר, יש משהו שעושה את הריח, יש צואה של דבר מלוכלך, לא חייב להיות דווקא צואה, יכול להיות משהו אחר שעושה ריח רע, שלמדנו קודם. מה אז? מרחיק ארבע אמות וקורא, אם פסק הריח. כלומר, קודם כל צריך שיפסק הריח, ואחר כך, מלבד זה, צריך ד' אמות, ואז הוא קורא קריאת שמע. אם לא פסק, הוא צריך לתכות עד שלא יבוא לו הריח. כלומר, מלבד ד' אמות, הוא צריך גם להיות כל כך רחוק עד שהוא לא מריח את זה. אבל בשאינו לו עיקר, כגון מי שהוציא רוח מלמטה, אין דבר שעושה את הריח הרע, הריח הרע מתפזר, הוא לא צריך להרחיק ד' אמות, מרחיק ממקומו כל שהוא וקורא.

גרף של רעי ועביט של מי רגלים

מה זה גרף של רעי או עביט של מי רגלים? מה זו קריאת שמע נגד זה? אפילו פשט הוא שמישהו בבית הכסא והוא הריח אותו, אין לו בית הכסא. ההלכה יכולה להיות גוי, למשל הוא נוחת בבית חולים, שם יש את כל האגנים עם דברים, הבעיה הגדולה.

טוב. עכשיו נלמד, זה היה כל המקומות שאסור. עכשיו נלמד על הדברים המוגבלים, מקום הטינופת עצמו, אבל כשיש שם טינופת, מה? קודם נלמד מה זה הטינופת, אחר כך נלמד איזו טינופת, ואחר כך נלמד מה עושים כשיש שם טינופת, וכן הלאה.

צואה, צואת כל אדם וכלב וחזיר בזמן שיש בצואה ריח רע, כלומר, סתם צואה של כלב וחזיר זה לא בעיה, אלא כשמכניסים עורות אז זה מסריח יותר ועושה את זה יותר גרוע. בכל צואה שריחה רע כגון אלו, אסור לקרות קריאת שמע כנגדן. לכן כנגדן מהרחק לאדם, אבל מהרחק לבהמה כן קורא כנגדן, כי זה לא כל כך מגונה. החוות דעת של ר' חיים אומר שאדם, כשחלקו המגונה הוא הכי מגונה.

הלכה: קטן שאינו יכול לאכול כזית דגן

הוא אומר, קטן שאינו יכול לאכול כזית דגן, קטן שעדיין לא אוכל כזית דגן, ובכדי שיאכל גדול שלוש ביצים, יכול לקחת לו זמן רב מאוד עד שהוא כן אוכל כזית, אבל אם הוא עדיין לא יכול לאכול כל כך מהר כזית דגן כמו שלוקח לאדם לאכול כדי אכילת פרס, כמה זמן לוקח לאדם לאכול מצה מוציאה בסדר, אין מרחיקין לא מצואתו ולא ממימי רגליו. אז כתוב שכל עוד קטן עדיין לא אוכל דגן צואתו עדיין לא דבר מגונה. כתוב כל כך חזק. כן.

הלכה ז: צואה יבשה

הלאה. אומר הרמ"א הלאה, אה, היתה צואה יבשה כחרס, אפילו אם היא יבשה, אסור לקרות כנגדה. אבל אם היתה יבשה יותר מחרס, עד שאם זורקה תתפרר, סוג של יובש, שאינה ראויה אפילו לכלב, בשביל זה כבר לא מסריח, מותר לקרות כנגדה. זה הרי פשוט כך, כי אם לא, כי כל העולם, זה הרי מצטבר במשך הרבה דורות. אלא שזה מתבטל פעם. אבל זה כבר היה צואה, נכון? אבל זה הרבה, כי חזו הרבה אנשים, זה מתבטל עם הזמן. בסדר.

מי רגלים שנבלעו בקרקע, אז כך, אם הוא עומד על יד, אם זה מרטיב את הידיים שנמצאות כנגדן, אם זה רק טיפה ורטוב ולא מרטיב את הידיים, מותר.

הלכה ח: הרחקה מצואה ומי רגלים

אומר הרמ"א הלאה, דיברנו שאסור לקרוא צואה או מי רגלים, כמה רחוק צריך להיות? כמה ירחיק מצואה ומי רגלים ואחר כך יקרא? ארבע אמות. אומר הרמ"א, מדובר בזמן שאין להם ריח רע, אבל רואים הרי, הוא צריך להיות ארבע אמות רחוק מזה, אפילו כשזה מאחוריו או בצד. אבל אם הוא כנגד פניו, וזה כן יותר דבר מגונה, זה אולי מבולבל, מרחיק מהם עד שלא יראה אותם, הוא צריך להתרחק יותר מארבע אמות. עד שהוא לא רואה את זה כדבר מכוער.

הלכה ט: מחיצה/הפסק מצואה

אומר הרמב"ם, "אבל אם היה בינו ובין מקום הצואה", כשהוא באותה רמה עם הדבר המאוס, אבל אם היה שם מקום גבוה מעשרה טפחים או נמוך מעשרה טפחים, אם יש שם כזה חתיכת גבעה, זה כמו מחיצה, זה משהו שמפסיק בינו לבין הדבר המאוס. הוא ברמה אחרת, הוא על מדרגה או הוא רמה נמוכה יותר. יושב בצד המקום וקורא, הרי יש רשות מפסקת ביניהם, הרי יש משהו שמפסיק ביניהם, מותר כן, לא צריך להיות ד' אמות רחוק. והוא שלא יגיע לו ריח רע, זה רק אם לא מגיע ריח רע. זו רק בעיה שהוא במקום. אומרים שזה מקום הטינופת, מקום הטינופת, אם יש הפסק, זה לא מקום הטינופת.

הלכה י: כיסוי צואה, מחיצת זכויות, ביטול מי רגלים

והוא הדין אם כפה כלי על הצואה והמהפך ברגליו, הלאה, הוא כיסה כלי, אפילו שאינו מחובר בארץ, הרי היא כקבורה ומותר לקרות כנגדה. כלומר זה כאילו קבור, ומותר לקרות כנגדה. זה הפסק, זה כבר לא ברשותו, זה כבר לא באותו מצב.

כן? כן.

הלכות ערוה בקריאת שמע

גרף של רעי ובית הכסא של מעלה

הוא לא צריך לעשות ד' אמות, הוא לא צריך לעשות מקום חתיכת ד' אמות. מה זה גרף של רעי או בית הכסא של מעלה? כן, החלקים שלו. אה, בדיוק. מה ההלכה? קורא קריאת שמע כנגדן. אפילו שאין בהן כלום, ואין להם ריח, אין קורין שמע בבית הכסא. יש הלכה, אתה יכול להיות גאון, למשל בבית חולים, שם יש את כל האגנים עם דברים. זו בעיה גדולה.

כן? כן.

צואת עוברין

צואת עוברין, כלומר צואה שעוברת, זה על סירה לעבור, כגון שהיא שטה על פני המים, זה שט על המים. מה ההלכה? קורא כנגדה, אפילו שזה לא במקום אחד, זה לא מקום. הרי למדת את כל הדין, זה לא מקום. אה, זה לא מקום קבוע. לא מקום, אבל כי זה עדיין מסריח וזה עדיין שם, אסור, אתה צריך לחכות שזה יעבור.

עוד דבר שהוא צואת עוברין, פי חזיר כצואת עוברין. פה של חזיר הוא חתיכת צואת עוברין, כי החזיר מתהפך הרי בצואה. מה ההלכה? קורא כנגדה עד שיעבור מד' אמות. אה, כאן צריך לעשות ד' אמות גם.

היה קורא והגיע למקום הטינופת

מה קרה שאדם הלך? היה קורא, והגיע למקום הטינופת, הוא הגיע למקום עם טינופת. מה הוא צריך לעשות? היית חושב, הוא ישים את ידו על פיו ויקרא. האם זה יעזור? לא יניח ידו על פיו ויקרא, אלא יפסיק עד שיעבור ממנה. הוא יפסיק לקרוא. הרי למדנו קודם, שמותר להפסיק באמצע קריאת שמע, זו לא בעיה, זה לא היה יוצא. שיחכה.

אותו דבר, מי שקרא, היה קורא ויצא ממנו ריח מלמטה, רגע, יפסיק עד שיכלה הריח, וחזור לקריאתו.

חיים ודברי תורה זו אותה הלכה. יצא ריח מחבירו, לא הוא עצמו הוציא ריח, אלא חבר, אפילו הכי מפסיק לקריאת שמע. כלומר, לקריאת שמע הוא מחכה קצת, הריח עובר. אבל מי שמפסיק לדברי תורה, הוא מסתפק, והוא ממשיך הלאה.

ספק צואה — בבית לעומת באשפה

מה כשיש לי ספק? לא יקרא קריאת שמע. למה? אני מסופק, אני לא יודע אם יש צואה בין רגליו או אין שם. הוא אומר, לא צריך לקרוא. זה מעניין, למדנו שכל ההלכות בראייה, זה הרי לא הראייה. ספק צואה, ספק קריאת שמע, צריך לקרוא. אבל ספק צואה, לא צריך לקרוא קריאת שמע. כלומר, לא נורא, אני לא יודע למה. למדנו, ספק הזמנה צריך להחמיר, אבל זה כיסוי חם, זה ספק מקום. זה ספק מקום שמלוכלך. מה הפשט? אבל ההוא ספק שהחדר הוא... כן, כן.

כתוב בגמרא, ספק בבית, אבל זה יותר מזה, כי בבית זה לא באמת מקום שצואה שייכת, לא מחזיקים שיהיה צואה בבית סתם. הגמרא כתוב, כתוב בבית, מביין? אבל באשפה זה אחרת. הוא קורא באשפה, ואם נסתפק לו אם יש בה צואה אם לאו, לא יקרא עד שיבדוק, שחזקת האשפה שהיא מקום מטונף היא. זה לא רק ספק, יש גם חזקה נגד זה. החזקה היא שבבית אין צואה, או לא מספיק צואה להיות בעיה. ואשפה להיפך, אשפה צריך אכן לא עד שיש בדיקה, ברגע שיש חזקה ששם יש צואה, צריך כן לבדוק. זה לא רק ספק, זה יותר הלכות חזקה. אבל צואה במרגלותיו, אפילו באשפה מותר לקרות, כי מרגלותיו זה לא דבר כל כך נורא, וממילא כשזה רק ספק מותר כן, אפילו באשפה שיש חזקה שיש כן.

מעבר לצואה — הלכות ערוה

נמשיך הלאה. עד עכשיו למדנו הלכות... זה זו קצת לכיוון ההוא או לכיוון הזה, אני לא זוכר לאיזה כיוון. עד עכשיו למדנו הלכות מי רגלים, צואה וכדומה. עכשיו נלמד דבר חדש, לא דבר שמלוכלך. אמת, כאן זה דבר

שאנשים מחזיקים שזה יפה מאוד. אבל נלמד שיש דברים שאפילו אנשים מחזיקים שהם יפים, אני לא יודע מי מחזיק שזה יפה, זה גם לא דרך כבוד לקריאת שמע. אמת?

אומר הרמב"ם כך: כשם שאסור לקרות כנגד צואה ומי רגלים עד שירחיק, כך אסור לקרות כנגד הערוה עד שירחיק את פניו. חשוב מאוד. בדיוק כמו שקריאת שמע לא הולכת יחד עם צואה ומי רגלים, היא לא הולכת יחד עם דבר שנקרא ערוה. ערוה זה גם הענין של... כי זה... זה דבר אחר, יכול להיות שזה יותר ענין של הסחת דעת, זה לוקח. יכול להיות. זה גם מגונה. בסדר.

ממילא, יש שני סוגי ערוה. יש ערוה במקום מגולה, ויש ערוה גוף אשה, עני פארט, נראה את זה כבר. יכול להיות ששניהם שני סוגי דברים. אולי ערוה גם מקום מגונה, כן, זה לא רק ענין של הרהור או כך. יכול להיות גם, אבל הרהור זה גם דבר מגונה. בטח לקריאת שמע, אפילו באשת איש במקום כזה שמוטר, אבל המקום לא שייך כאן.

מחיצה של זכוכית לא עוזרת בערוה

אפילו גוי או קטן לקרות כנגד ערוותן. כלומר אפילו גוי, גוי כלום? לא, גוי זה גם טפח ערוה. קטן, אה, קטן למדנו קודם, מי רגלים שלו צואתו לא בעיה, אבל ערוותו כן בעיה. אפילו יש לו מחיצה של זכוכית מפסקת, מחיצה לא עוזרת. על ערוה לא עוזרת, על צואה עוזרת מחיצה. על ערוה לא עוזרת אפילו מחיצה, כי העיקר הוא הראייה. זה לא דבר שיש ריח, זה לא בעיה של הריח, זה בעיה של הראייה. ממילא מחיצה לא עוזרת, ערוה בת שש לא עוזרת המחיצה. הואיל ורואה את הערוה, אלא יפנה את עצמו לצד אחר מפניו. מה הוא צריך לעשות? אה, דבר אחר, הוא לא יכול להרחיק, הוא צריך רק להפנות את הפנים לצד אחר, כדי שהוא לא צריך להרחיק בכלל, הוא צריך רק להפנות. הנקודה היא, לא עוזרת מחיצה, זה לא נושא של מחיצה. לכאורה כל ההלכות של מחיצות שלמדנו בשבועות האחרונים לא עוזרות לערוה, כי שם זה רק ראייה.

כל גופה של אשה ערוה — טפח באשה ערוה

עוד דבר, ומה זה ערוה? מיד נראה, ערוה של גבר זה רק מקום מכוסה, אבל כל גופה של אשה ערוה. לכאורה אפילו מקומות מגולים שבה. אז לכאורה רואים שיש חלק שהוא דבר מגונה, דבר מאוס, כמו צואה, אבל אז מחיצה של זכוכית היתה צריכה לעזור. אז יש גם את החלק שהוא אחד מהסחכות דעת, ואפילו בחלק של מאוס גם, מחיצה... הבעיה שלה היא יותר הראייה מאשר להיות במקום שיש ריח. מה הבעיה של להיות במקום שיש ריח? אפילו אם זה לא ממש ריח, יכול היה להיות שיש כזו בחינה.

אממ, כן. זה אה... טוב מאוד. אוקיי. עכשיו, אממ... כשם שאסור לקרות כנגד ערוות אחרים, כל גופה של אשה מתכוון לכאורה אפילו, כן, אפילו מקומות מגולים, כך כתוב כאן. טפח באשה ערוה, לא דווקא מקומות מכוסים. כל מקום, אה... לא יסתכל. לפיכך, אומר הרמב"ם, לפיכך לא יסתכל בגופה של אשה כשהוא קורא. בסדר, קוראים קריאת שמע, אין להסתכל על אשה, צריך להתפנות. אפילו אשתו. אם היה מגולה טפח מגופה לא יקרא כנגדה. יכול להיות שזו הכוונה, שמדברים כאן כשנשים בדרך כלל מכוסות, אז כל דבר שגלוי, אולי זו הבעיה. כן, אבל הכוונה היא שערוה, כאן מדברים כן לכאורה על נושא הרהור או משהו כזה. הוא אומר שאצל אשתו, כלומר אשתו, אולי מקומות מגולים לא מפריע, אבל... גם, ומדברים על להסתכל. אם כתוב להסתכל פירושו להסתכל. אף אחד לא מבקש ממך להסתכל על אשתך באמצע קריאת שמע. הרמ"א לא אומר שאם קראו ליד אשה צריך לחזור על קריאת שמע. לא יסתכל. זה גם לא איסור להיות שם, זה איסור להסתכל. אל תסתכל, תתפנה. אני בכלל לא מביין את כל העניין, הוא רק צריך להתפנות. זה לא כל כך מסובך.

למה יכול להיות אפילו אצל אשתו? יכול להיות שזה נכון, טפח מגולה. אולי פניה לא, אולי גופה יש מחלוקת פניה וכו'. אולי פניה לא בעיה, אבל גופה מגולה. אשה יכולה להיות מגולה בבית, נכון? זה לא איסור.

ערוה עצמו — הערוה שלו עצמו

כך חזק שיש לו צואה, זה גם מיאוס לאדם שהוא נמצא כל כך פשוט לאנושיות. וכאן מדברים בעיקר לא על התאוה, אלא על החלקים האחרים של גוף האשה, אבל ההלכה למשל של שוכב ערום זה ערום, ערום זה לא ראוי, אפילו אין הרהור, אבל זה לא ראוי לקדושת המצווה לומר ערום. וכאן אתה רואה להיפך, שהוא שוכב עם אשתו, אין בעיה, לא פשט שיש לו הרהור, אלא להיפך, זה אינו מרגיש, רק הוא עדיין פתוח, צריך לעשות הפסק. אגב, היה לנו קטנים לענין זה, זה למדנו, זה בני בית הקטנים, הוא **זכר בן שתיים עשרה**, שנה לפני בר מצווה, שנה לפני הדבר, לפני גדלות. זכר עד שהוא בן שתיים עשרה שנה ויום אחד, ונקבה **שהיא בת אחת עשרה שנה ויום אחד**.

והגיל הוא דווקא כששכבר תובעים את אביהם, כשהם כבר בוגרים, בשלים, כמו שכתוב הפסוק שאומרים בהגדה, אה, צריך לומר אותו לפני פסח, **"הלא שתי עיניך רואות את צרכיך"**. דווקא יכול לקרוא לפתרון חזק, כשהם כבר ילדים גדולים, צריך כן לעשות הפרדה, הם כבר כמו זרים, הם כבר לא אותו גופו כגופה.

אבל אם עדיין לא הגיעו למצב ש"שתי עיניך רואות את צרכיך", אז כן קודם הוא וקרוביו, והוא לא צריך לעשות הפסק. אז לא, אה, זה מעניין, אז לא.

הגדרה של "שדים נכונו ושערך צמח"

וההגדרה היא דווקא **"והיא תבניתם כדמות נשים"** שהן בוגרות, גופן, כמו שכתוב בפסוק שאומרים בהגדה: **"ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי"**. **"ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים"** — כשזה כבר ילדים גדולים, צריך כן לעשות טהרה, כי זה כבר כמו זרים, זה כבר לא אותו גוף כל גופו.

"אבל אם עדיין לא הגיעו למצב של 'שדים נכונו ושערך צמח', אז כן קודם כל מקרובתא, ואם אין צורך הפסק".

הבדל בין גיל בר מצווה וסימני הגדלות

אז, אה, זה מאוד מעניין, אז, עד גבולות האם, אז גיל בר מצווה, כשזה כבר שלוש עשרה שנה ויום אחד, זה כבר אסור אפילו גופם עדיין לא. צריך ללמוד קצת בהלכות אישות, והשני אחר כך.

כלומר, כדי שיהיו שניהם, צריך להיות שניים: שיהיה שתיים עשרה או אחת עשרה, וגם שיהיה הגוף גדול. אם הגוף לא גדול, אז, והבא גם יש כאן קצת כך, שבגיל צעיר יותר לא מסתכלים בכלל על סימני הגדלות.

אבל זה לא קשור אלינו, זה דיברנו שהוא משפטית נקרא גדול. כאן מדברים יותר לגבי גנאי, האם זה ראוי כבר או לא ראוי. או לא ראוי כי הוא כבר גדול ויש לו כבר את הגוף, או לא ראוי כי הוא כבר גדול — גדול זה כבר גדול.

סיום הלכות טהרת המחנה

עד כאן הלכות **"והיה מהניך קדוש"**, כמו שכתוב בפסוק, הלכות טהרת המחנה לקריאת שמע. טוב מאוד.

הרמ"א אומר, שם שאסור לקרות, אה, זה כנגד ערוות אחרים. **כנגד ערוות עצמו**, הערוה שלו עצמו, כנגד שהוא רואה את הערוה שלו או שהוא יכול לראות, **לעיקובא כשיראה ממש את ערוותו כשהוא ערום**.

כך למדנו קודם, שאפילו הוא במקוה. מה אם יש חגורה של בגד או עור על חלציו, הוא לבש משהו תחתון בעצם, מותר לקרות. זה לא גילוי ערוה. מותר לקרות, העיקר שלא נוגע בבשרו. אני לא יודע בדיוק, העיקר שיהיה מכוסה גם מלמטה, העקב שלו, הברך שלו, לא הברך שלו, ה... משהו כזה שהוא יושב עליו. זה משהו חדש, שהוא לא רואה את זה, אבל הוא נוגע בזה, הוא מרגיש את זה.

יושב ערום בטליתו — שוכב ערום תחת שמכיכה

מה אם הוא יושב ערום בטליתו, אם אדם שוכב ערום תחת הטלית, תחת השמיכה, יחויץ טליתו מתחת לבו, הוא עושה מחיצה, כלומר הוא עושה שהטלית תיגע בגופו בין הערוה ללב, ממילא עושה מחיצה. אבל אם יושב מצוברא, זה לא עוזר. בדרך כלל כשאדם שוכב בשמיכה, הוא שוכב מצוברא. אז זה לא עוזר, זה לבו רואה את הערוה, כי כולו גוף הרי הכל מגולה תחת השמיכה. מזה בא השיטה כולה בלא חגור, זה בעצם כמו בלא חגור, ממילא צריך לעשות לבו לא יראה את הערוה.

שנים שישנים בטלית אחת — שני אנשים בשמיכה אחת

מה אם שני יהודים שוכבים יחד בטלית אחת? **שנים שישנים בטלית אחת**, זה לא רק הבעיה של שלו עצמו, זה גם הבעיה של השני. ממילא צריכים לשים שתי טליתות ביניהם. כל אחד ואחד אפילו יש כיסוי מתחת לבו תחילה, אפילו הוא הולך לישון, נניח, כן עם תחתונים, אחד עומד עליו מפסיק ביניהם כדי שלא יגע בבשר זה, שמתמא למטה, אה, צריך להיות טלית בינו לבינו. מה ששלו עצמו הוא רק ממש מקום ערוה, כאן זה בכל הערום. יכול להיות, לא, הם יכולים להיות גם כמו כיסוי מתחת לבו? לא, זה כיסוי מתחת לבו פירושו שהוא עושה שם הפסק, שהוא עושה חגורה מהשמיכה שלו, ולמטה זה עדיין פתוח כאילו תחת השמיכה. שני, הרי יש עוד אדם שם, וצריך לעשות עוד הפסק בינו לבינו. זה אבל דווקא שחבר הוא שני, אדם שני.

ישן עם אשתו או בניו ובנותיו הקטנים

נהגו פעם ששוכבים עם אנשים אחרים. ואם היה ישן עם אשתו או בניו ובנותיו הקטנים, עם אשתו או ילדים קטנים, אין בעיה, הרי גופו כגופה, הוא לא מרגיש שזו ערוה. זו הכוונה. אינו מרגיש מהם, אדם ששוכב עם אשתו או עם ילדיו הקטנים, הוא לא מרגיש שהם ערוה, זה נורמלי כך הוא שוכב כל יום. מכל מקום צריך הוא להפוך פניו, הוא צריך להתפנות כי אשתו, כמו שלמדנו קודם, היא ערוה, אסור לראות, ובוודאי להתגלות, וחוצץ מתחת לבו וקורא.

זה מאוד מעניין, אתה רואה כאן שממש חיברו ענין שיש בו ענין של הרהור ותאוה, וענין של בדיוק להיפך, של מיאוס. זה מיאוס לאדם שהוא נמצא כל